

Information om
AUTISME hos børn og unge

HVAD ER AUTISME hos børn og unge?

Autisme er en arvelig udviklingsforstyrrelse, der kommer til udtryk ved, at barnet eller den unge har en begrænset eller forstyrret udvikling på en række områder.

Børn og unge med autisme har især:

-
- **Vanskeligheder ved socialt samspil**
 - **Vanskeligheder ved social kommunikation**
 - **Manglende fleksibilitet/nedsat social forestillingsevne.**
-

Børn og unge med autisme har svært ved at sætte sig ind i andre menneskers tanker og følelser. Derfor kan de have vanskeligheder ved at indgå i almindelige sociale situationer. Og autisme er typisk også kendetegnet ved, at barnet eller den unge har en såkaldt repetitiv eller stereotyp adfærd, hvor de udfører de samme handlinger mange gange i træk eller mange gange i løbet af en dag.

Autisme er omfattet af det, man kalder Autisme Spektrum Forstyrrelser. Det er en sammenfatning af alle diagnoser inden for en gennemgribende udviklingsforstyrrelse. En af diagnoserne er infantil autisme, som er kendetegnet ved, at symptomerne er til stede allerede i de første leveår, selvom diagnosen ofte først stilles senere i barn- eller ungdommen. Det kan skyldes, at symptomerne først bliver rigtig tydelige, når barnet oplever vanskeligheder med at indgå i sociale sammenhænge i fx. daginstitution eller skole.

Man kan ikke helbrede autisme. Men med tidlig behandling, undervisning og den rette støtte er det muligt at lindre symptomerne, så de kommer til at fylde så lidt som muligt i hverdagen.

Jo tidligere autisme opdages, jo lettere er det at sætte den rigtige behandling i gang, og dermed hjælpe barnet eller den unge videre.

SYMPTOMER PÅ AUTISME

Autisme viser sig før treårsalderen ved, at barnet har symptomer inden for tre hovedområder: Socialt samspil, social kommunikation samt adfærd. Det er forskelligt, hvor mange og hvor kraftige symptomer, den enkelte oplever.

SOCIALT SAMSPIL

Vanskelighederne ved socialt samspil kommer oftest til udtryk ved, at barnet eller den unge opfører sig anderledes end jævnaldrende, når det er sammen med andre mennesker.

- Øjenkontakt, mimik, kropsholdning og kropsbevægelser. Barnet/den unge ser ikke andre i øjnene, ser ned i gulvet, vrider hænder eller rokker frem og tilbage med overkroppen
 - Udvikling af interesser, aktiviteter og følelsesmæssige relationer. Barnet/den unge er interesseret i andre børn og unge, men har svært ved at sætte sig ind i andres følelser. Dette kan gøre det svært at indgå i et venskab på lige fod med jævnaldrende
 - Følelsesmæssige reaktioner. Barnet søger sjældent trøst og den unge gør sjældent opmærksom på, at han eller hun har behov for omsorg. Til gengæld kan autismen føre til, at barnet/den unge har voldsomme raserianfald eller skader sig selv
 - Mangel på situationsfornemmelse.
-

SOCIAL KOMMUNIKATION

Selvom mange børn og unge med autisme har et fint og veludviklet talesprog, har de svært ved at kommunikere. Det gælder både evnen til at give udtryk for egne tanker, holdninger og følelser og evnen til at forstå og sætte sig ind i, hvad andre mener, tænker og føler. Vanskelighederne gælder både forståelse af talesprog og kropssprog.

Børn og unge med autisme har derfor svært ved at indgå i en samtale eller kommunikere på niveau med jævnaldrende.

DET KOMMER BLANDT ANDET TIL UDTRYK VED:

- Spontan samtale. Barnet/den unge siger ting uden sammenhæng med den situation, de befinder sig i
 - Stereotyp tale. Ord og sætninger gentages, eller barnet/den unge tillægger ord en egen privat mening, som ingen andre forstår
 - Har en ensformig, gentagen motorisk adfærd. Det kan være at vride eller baske med hænderne eller det kan være bestemte særprægede bevægelser med kroppen.
-

ADFÆRD

Børn og unge med autisme har en nedsat fleksibilitet og social forestillingsevne, hvilket vil sige, at de har svært ved at deltage i lege med andre jævnaldrende børn, da disse lege ofte er baserede på evnen til at påtage sig roller eller acceptere aftalte regler og rammer (fx. røvere og soldater eller far, mor og børn).

BØRN OG UNGE MED AUTISME ER I STEDET SOM REGEL:

- Stærkt optagede af en eller flere snævre interesseområder. Det kan fx. være at kunne samtlige flyafgange i lufthavnen, kunne alle navnene på fodboldspillere i en fodboldturnering eller genkende alle verdens flag
- Tvinger sig selv til at holde fast i specifikke, formålsløse rutiner eller ritualer. Det kan fx. være at sætte tal i et system, uden at systematiseringen har noget formål i sig selv. Det kan også være stereotype, gentagne vaner eller systemer i dagligdagen
- Meget optagede af dele eller detaljer, der ikke har en egentlig betydning i den større sammenhæng. Det kan fx. være legetøjets lugt eller konsistens, eller fornemmelsen når man rører ved det.

FØLGESYGDOMME VED AUTISME

For børn med autisme er der forøget risiko for at have eller udvikle andre sygdomme som ADHD, angst og Touret-

tes syndrom (ufrivillige muskelbevægelser eller ord/lyde). Desuden kan børn med autisme være født med mental retardering i større eller mindre grad. Endelig har cirka en tredjedel af børn og unge med autisme også epilepsi.

Den læge, der varetager undersøgelse og behandling af barnet /den unge, vil være opmærksom på disse følgesygdomme.

HVORDAN FÅR MAN HJÆLP?

I langt de fleste tilfælde, opstår mistanken om autisme i barnets daginstitution eller skole. Derfor er første skridt ofte en indledende samtale og undersøgelse hos en psykolog eller en repræsentant fra PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning), der er tilknyttet daginstitutionen eller skolen. Herefter afgøres det, om barnet kan hjælpes i dette regi, eller om der er behov for at henvise til videre undersøgelse fx. på børne- og ungdomspsykiatrisk center.

Ved mistanke om autisme kan man kontakte barnets praktiserende læge. Lægen kan afklare, om der er grund til mistanken og henvise videre til yderligere undersøgelser og behandling, hvis der er behov for det.

Hvis dit barn har brug for akut psykiatrisk hjælp, kan I henvende jer til den døgnåbne Psykiatriske Akutmodtagelse for børn og unge i Glostrup. Se mere på www.psykiatri-regionh.dk/akut eller i app'en "Akuthjælp".

BEHANDLING AF AUTISME

Det overordnede mål med behandlingen er at ruste barnet til at mestre et liv med autisme. Ved mistanke om autisme undersøges barnet eller den unge enten hos egen læge, hos en speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri eller på børne- og ungdomspsykiatrisk center.

I Region Hovedstadens Psykiatri starter undersøgelsen med en samtale, der skal afklare det enkelte barns eller unges symptomer. Her taler man om barnets/ den unges udviklingshistorie og opvækst, og om, hvilke symptomer der er aktuelle, og hvor meget de fylder i hverdagen.

Ved mistanke om autisme hos et barn under 15 år inddrages forældre altid i undersøgelses- og behandlingsforløbet. Det samme gælder ved undersøgelse og behandling af unge over 15 år, med mindre andet er aftalt.

Hvis der er tale om autisme, vurderes det, hvilke forandringer, der er nødvendige i barnets/den unges liv og hverdag, for at skabe den bedst mulige tilværelse. I langt de fleste tilfælde består behandlingen af social eller undervisningsmæssig støtte fra kommunen. I andre tilfælde suppleres behandlingen med medicinsk behandling af eventuelle følgesygdomme som eksempelvis angst eller depression.

Foregår den medicinske del af behandlingen i Region Hovedstadens Psykiatri, udarbejder lægen altid en behandlingsplan sammen med barnet eller den unge, forældrene og det øvrige personale, så der er enighed om, hvad der skal ske. Behandlingsplanen godkendes af en overlæge.

UNDERVISNING I PSYKISK SYGDOM (PSYKOEDUKATION)

En god forståelse af symptomer og behandling er med til at gøre det lettere at leve med autisme for både barnet/den unge og forældrene. Derfor er undervisning i autisme en vigtig del af behandlingen.

Undervisning i autisme kaldes også psykoedukation, og indgår som en del af langt de fleste behandlingsforløb i Region Hovedstadens Psykiatri. Familie og andre nære pårørende kan også have stor glæde af at deltage i undervisningen.

Et godt kendskab til symptomerne og til reaktionerne på dem kan hjælpe med til at løse de problemer, der er forbundet med at have autisme. Når man kender symptomer og reaktioner godt, er det lettere at hjælpe barnet/den unge med at håndtere reaktionerne på en god måde, og støtte og træne barnet eller den unge i sociale og praktiske færdigheder.

Du kan spørge personalet på centret om mulighederne for at deltage i psykoedukation.

MEDICINSK BEHANDLING

Det er ikke muligt at behandle autisme med medicin, men det er muligt at behandle nogle af de følgesygdomme, der ofte opstår i forbindelse med autisme. Det er følgesygdomme som angst og depression. Ved at behandle disse medicinsk kan barnet eller den unge opnå større overskud

til at arbejde med egne ressourcer og de problemstillinger, der er knyttet til autisme.

Der kan også opstå perioder i puberteten, hvor den unges gentagne handlinger får karakter af tvangshandlinger, eller den unge gør skade på sig selv. I sådanne perioder, kan det hjælpe at behandle med medicin.

Den medicinske behandling står aldrig alene, men kombineres altid med andre terapiformer.

Nogle oplever bivirkninger i forbindelse med behandling med medicin. Bivirkningernes omfang er forskelligt fra person til person. Hvis bivirkningerne er til stede, kan det være nødvendigt at tale med lægen om at skifte til en anden type medicin.

Hvis den medicinske behandling stoppes, skal det ske gradvist og efter aftale med lægen.

HVAD KAN PÅRØRENDE GØRE FOR AT HJÆLPE?

De pårørendes vigtigste opgave er at sørge for, at barnet eller den unge får professionel hjælp. Med små børn kan det være svært at skelne mellem, om ens barn blot er en enspænder, eller om der er tale om autisme. Det er op til en læge at afgøre i tæt samarbejde med forældre og andre voksne, der er tæt på barnet.

Børn og unge med autisme har brug for tydelig struktur i deres hverdag. Det kan man som pårørende bidrage til ved at aftale ting på forhånd, lave skemaer over, hvad der skal ske i løbet af dagen, eller på andre måder indarbejde rutiner i hverdagen.

Man kan fx. være ekstra opmærksom på at støtte barnet i forbindelse med fritidsaktiviteter, hjælpe med at arrangere besøg med kammerater eller hjælpe med lektier. Man kan også hjælpe med at finde aktiviteter, der er specielt tilrettelagt for børn og unge med autisme.

Undervisning i psykisk sygdom kan være med til at gøre forældrene mere bevidste om deres barns, symptomer og reaktionsmønstre. Kendskabet til autisme og vejledning i, hvordan man kan genkende symptomerne, hjælper forældre til at støtte barnet.

Der findes foreninger for pårørende og mennesker, der har af autisme. Du kan finde information om disse foreninger på www.psykiatri-regionh.dk/patientinfo.

Region Hovedstadens Psykiatri har udgivet en pjece med information om rollen som pårørende, inddragelse af pårørende i behandlingen og muligheder for hjælp og støtte til pårørende. Kontakt personalet på børne- og ungdomspsykiatrisk center eller find pjecen på www.psykiatri-regionh.dk/patientinfo.

GODE RÅD TIL PÅRØRENDE

- **Tag autisme alvorligt**
 - **Sæt dig ind i, hvad autisme er**
 - **Hjælp og støt barnet eller den unge i at få professionel hjælp**
 - **Planlæg gerne aktiviteter, der tager hensyn til med barnets reaktioner og symptomer**
 - **Vær der for barnet eller den unge – også når de er frustrerede, vrede eller kede af det**
 - **Undlad bebrejdelser - det er næsten umuligt for et barn eller en ung med autisme at kontrollere sin måde at være og tænke på**
 - **Læg ikke op til lange diskussioner om, hvorfor barnet eller den unge har autisme**
 - **Søg hjælp til dig selv, hvis du har spørgsmål, mangler støtte eller savner hjælp i hverdagen**
 - **Husk at autisme ikke er nogens skyld.**
-

MERE INFORMATION

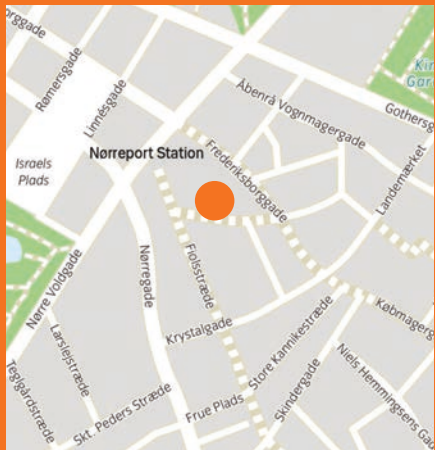
www.psykiatri-regionh.dk

Du har også mulighed for at henvende dig hos PsykInfo for yderligere information, rådgivning og vejledning om psykisk sygdom. PsykInfo er et psykiatrisk informationscenter, placeret midt i København, der henvender sig til alle borgere, der har brug for viden om psykisk sygdom.

Se www.psykinfo-regionh.dk.

Har du flere spørgsmål?

I PsykInfo svarer vi på spørgsmål om psykisk sygdom - om symptomer, årsager og behandling. Vores sygeplejerske tilbyder telefonisk eller personlig anonym rådgivning til dig, der står i en svær og ukendt situation – også som pårørende. Vi hjælper med at skabe overblik i et ofte indviklet behandlingssystem, og vi kender de relevante tilbud. PsykInfo har ikke behandling eller længere samtaleforløb, men alle der henvender sig får viden til at komme videre.

Psykinfo er et informationscenter under Region Hovedstadens Psykiatri. Besøg os i Rosengården 14, 1174 København K. Lige ved Nørreport station. **Eller ring 3864 1300. Se www.psykinfo-regionh.dk**

Viden
der får
dig
videre

PsykInfo

Denne pjece er til dig, der er patient i Region Hovedstadens Psykiatri og til dine pårørende. Med pjecen vil vi gerne bidrage til, at du og dine pårørende oplever et godt og sammenhængende behandlingsforløb – og et godt samarbejde med Region Hovedstadens Psykiatris personale.

Det er dig og dine nærmeste, der lever med sygdommen, og bedst ved, hvordan du har det, og hvordan din sygdom påvirker dit liv.

Vi lægger vægt på, at du gennem hele forløbet er velinformeret om behandlingen og du er altid velkommen til at stille spørgsmål.

PATIENTEN I CENTRUM

Behandlingen i Region Hovedstadens Psykiatri består ofte af en kombination af flere behandlingsformer og tager altid udgangspunkt i patientens individuelle og mest akutte behov. Derfor er ingen behandlingsforløb helt ens.

Psykiatriens personale har en faglig indsigt i, hvordan psykiske sygdomme kan udvikle sig og behandles. Vi ønsker at høre, hvordan du oplever din sygdom, og hvad dit mål med behandlingen er. Begge dele tager vi udgangspunkt i, når vi i samarbejde planlægger behandlingen.

Målet er, at du ved hjælp af behandlingen kan blive helbredt eller få det væsentligt bedre. Det er forskelligt, hvornår og hvor meget mennesker med psykisk sygdom kommer sig. Men med den rette behandling kan alle udvikle sig og skabe eller genoptage en hverdag.

REGION HOVEDSTADENS PSYKIATRI

Mange mennesker kommer i løbet af livet i berøring med en psykisk sygdom. I Region Hovedstadens Psykiatri behandler vi hvert år ca. 50.000 børn og voksne for forskellige psykiske sygdomme. Behandlingen foregår både ambulant, via opsøgende teams, og når det er nødvendigt, ved indlæggelse.

Region Hovedstadens Psykiatri

Kristineberg 3
2100 København Ø

Tlf: 3864 0000
www.psykiatri-regionh.dk

Grafisk design: RegionH Design
Foto: Nils Holm
2022

